

1940. El Palau. El primer centre de l'Opus Dei a Barcelona

El 23 juny de 1940, es lloga el pis d'El Palau, el primer centre de l'Opus Dei a Catalunya.

Escolteu el capítol “VI. 1940. El Palau. Primer centre a Barcelona” del llibre “Escrivà de Balaguer a Catalunya, 1913-1974” de Josep Masabeu.

02/02/2023

Escolta la lectura del capítol
(00:20:57)

Disponible també a [ivoox](#) i [iTunes](#)

1940. EL PALAU. PRIMER CENTRE A BARCELONA

Balmes 62, principal 2a

Durant el mes de maig de 1940, en José María Albareda, primer, i en José María Hernández Garnica, després, van viatjar a Barcelona per col·laborar en les gestions per aconseguir pis[1]. Va ser en José María Casciaro qui va trobar la tan desitjada casa.

A partir del 12 de maig, en Rafael Termes em va indicar la conveniència de buscar un pis, des d'on centrar l'activitat apostòlica que s'havia

començat a Barcelona. A la vista d'un plànol de la ciutat, em va assenyalar la zona on interessava que estigués ubicat. Ens la vam repartir entre tots dos i vam començar la recerca.

A les tardes, sortint de classe, dedicava una o dues hores a aquesta gestió: on veia albarans, parlava amb el porter que, fent-me més o menys cas, em donava les dades que li demanava. Al cap d'uns dies vaig donar per acabada la indagació a la meva zona barcelonina. Vaig lliurar a en Rafael la relació dels quatre o cinc pisos que reunien les condicions que m'havia indicat. Entre ells hi havia el del carrer de Balmes, n. 62[2].

És el pis Principal 2a del número 62 del carrer de Balmes. Era un pis petit i bastant fosc, amb un petit pati o jardí interior a la part del darrere.

Es lloga el 23 juny de 1940

En Rafael Termes li va exposar a l'Alfons Balcells les dificultats amb què topaven en intentar llogar-lo.

- Ja te n'hauràs adonat que això d'anar d'un hotel a un altre és un desastre, i que hi hagi uns nois que entren i surten d'una habitació, potser no és el més adequat.

- És clar.

- Hem pensat que podríem llogar un pis. N'hem trobat un al començament de Balmes que ens aniria bé. I no és car. Però no ens el volen llogar... Saps què passa? Que com tots som estudiants, no se'n refien. Ara bé, li hem demanat a l'administrador si ho llogaria a nom d'un metge.

- Vaja!

La veritat és que no ho vaig haver de pensar gaire. Em 'tocava' a mi aquella responsabilitat, perquè era l'únic que tenia la carrera acabada i l'únic major

d'edat (crec que la majoria d'edat, llavors, no arribava fins als vint-i-tres anys) de tots aquells nois.

Ells em van explicar llavors que quan a l'administrador d'aquest pis li havien donat el nom del doctor Balcells, va preguntar si era fill de l'arquitecte Eduard Balcells, i en dir-li que sí, va comentar que el coneixia molt, que havia fet transaccions immobiliàries amb el seu pare, i que no hi hauria cap problema: que 'el doctor Balcells' anés a veure'l quan volgués, que ja li tindria preparats els papers.

El contracte de lloguer es va signar el 23 de juny. Vaig anar a casa de l'administrador i signàrem el contracte d'inquilinat al meu nom [3].

Un petit pis

En José María Casciaro ens dona alguns detalls de les primeres setmanes. Vam començar a utilitzar

el pis sense cap moble. En Rafael va portar aviat un llit dels seus pares i algun moble més. Jo no vaig poder tant. Només vaig portar alguns objectes i un mapa, sense marc, de tres o quatre metres quadrats, que m'havia regalat l'oncle Diego.

Representava gairebé tota l'Europa central, a la qual miràvem amb la il·lusió que algun dia, acabada la guerra mundial, alguns hi exercíssim el nostre treball professional, mentre esteníem l'activitat apostòlica de l'Opus Dei per aquells països. No tenint altres mitjans amb què adornar la casa, el col·locàrem provisionalment en una de les parets del que projectàvem que seria la sala d'estudi.

La major aportació al parament de la casa va ser l'arribada de dues taules i sis cadires per poder treballar, i la creu de fusta, que havia encarregat en Rafael per col·locar a l'habitació destinada al futur oratori. Així

començava a poc a poc, amb molta penúria, com de costum, la instal·lació provisional de les habitacions[4].

Fins i tot abans d'aconseguir el local sant Josepmaria va suggerir anomenar-lo ***El Palau***, en record d'una petita finca que havia estat de la seva família a Fonç (Oscà) i que s'havia venut per poder instal·lar la residència de Jenner a Madrid, el 1934[5].

Era bastant fosc i esquifit, però li diguérem de seguida 'El Palau' - recorda l'Alfons Balcells-. Havia estat, pel que sembla, el mateix fundador qui havia donat la idea, dient que encara que el pis que trobéssim fos petit, per a nosaltres seria un veritable 'palau'. A ell li agradava molt utilitzar, de manera oportuna, paraules catalanes, i es referia als seus orígens familiars, i ens animava a parlar en català entre nosaltres, ja que això era el més natural, fins i tot en aquella època. No

seria fins més tard que, com a resultat de la insistent propaganda, en determinats ambients socials es va començar a imposar l'ús del castellà, la 'llengua comuna', ja que el català 'feia província'. (Parlo de l'ús privat i familiar: l'ús oficial i públic del català va quedar prohibit des del primer moment que es va acabar la guerra) [6].

Aquest pis del carrer Balmes continua existint, amb la mateixa numeració i igualment dedicat a les activitats formatives de l'Opus Dei. En l'actualitat és el centre de l'Opus Dei amb més anys d'utilització[7]. Des de llavors ha canviat totalment la fesomia interior, fins i tot de l'oratori, excepte l'altar i el sagrari, que no han sofert cap modificació. De tota manera, s'ha procurat conservar l'aire i l'estil que va tenir la casa des dels seus començaments, mantenint els mobles, sofàs i objectes de decoració.

La creu de fusta

Des de l'inici, sant Josepmaria va voler que en els centres de l'Opus Dei hi hagués una creu de fusta, sense crucificat, generalment a l'oratori. En dos punts de *Camí* queda il·lustrat el simbolisme i el sentit profund d'aquesta creu:

Quan vegis una pobra Creu de fusta, sola, menyspreable i sense valor... i sense Crucifix, no oblidis que aquesta Creu és la teva Creu: la de cada dia, l'amagada, sense lluentor i sense consol..., que està esperant el Crucifix que li falta: i aquest crucifix has de ser tu. (Camí, 178).

I també:

Em preguntes: i aquesta Creu de fusta, per què? I copio d'una carta: 'En aixecar els ulls del microscopi, la mirada topa amb la Creu negra i buida. Aquesta Creu

sense Crucificat és un símbol. Té un significat que els altres no veuran. I aquell que, cansat, estava a punt de deixar la feina, torna a acostar els ulls a l'ocular i continua treballant: perquè la Creu solitària està demanant unes espatlles que vulguin carregar-la (Camí 277).

Al Palau s'hi va instal·lar des del principi, el 1940, encara que l'oratori no estaria llest fins el 1943.

El 29 de juliol de 1940, el bisbe de Barcelona va concedir cinquanta dies d'indulgència als que besessin la creu de fusta del Palau, com ja havia fet el 28 de març d'aquest mateix any Mons. Leopoldo Eijo y Garay, bisbe de Madrid, per a la Residència de Jenner.

L'any 1946 el papa Pius XII estendria les indulgències a la creu de fusta de tots els centres de l'Opus Dei.

Una carta des d'Àvila

L'1 de juliol de 1940, sant Josepmaria, que es trobava a Àvila predicant uns exercicis espirituals a sacerdots diocesans, va escriure als de Barcelona.

Ja tenim casa a Barcelona!: No imagineu l'alegria que em va produir aquesta notícia. Ha estat, sens dubte, la benedicció d'aquest senyor bisbe -us beneeixo amb tota l'ànima, i beneeixo la casa!, va dir el nostre Mons. Miguel Díaz Gómara, l'última vegada que vaig estar aquí-, ha estat aquesta benedicció la causa que els vostres treballs per trobar el Palau tinguessin èxit. Es va molt segur, no apartant-se mai -és el nostre esperit- de l'autoritat eclesiàstica ordinària. Noto que el Palau, silenciosament, ha de donar molta glòria a Déu[8].

Tres dies més tard en una carta a l'Álvaro del Portillo, escrita també des d'Àvila, li suggereix el projecte de fer aviat un viatge a la Ciutat Comtal.

Aniré a Barcelona quan tu diguis. Convé que beneïm la casa, i que parli a poc a poc amb aquell senyor bisbe[9].

Benedicció del Palau

A finals de juliol, sant Josepmaria va tornar a Barcelona amb el propòsit de beneir el primer centre de l'Opus Dei a Catalunya. Arribà el dissabte 27 de juliol de 1940, i ho va fer en avió des de Madrid. Era la primera vegada que utilitzava aquest mitjà de locomoció.

Va arribar al Palau al voltant de les tres de la tarda i, havent dinat, va passar una estona de tertúlia amb els primers catalans que formaven part de l'Opus Dei. No van tenir més remei que seure a terra, després de

cobrir el paviment amb un impermeable i alguns papers de diari, per no tacar els vestits.

Va beneir el pis amb els ornaments i objectes litúrgics prestats pel superior del convent de l'Oratori de Sant Felip Neri, que durant els mesos precedents havia estat el meu confessor habitual[10] -recorda en José María Casciaro-.

A les 8 del vespre d'aquell dia d'arribada, va dirigir unes paraules als membres de l'Opus Dei i alguns estudiants amics seus allà reunits proposant-los consideracions espirituals que els animaven a mantenir un diàleg personal amb Déu. *La paraula del Pare ens va comunicar foc amb què mantenir viu l'incendi d'Amor, que el Senyor amb la seva infinita bondat va voler que es provoqués en nosaltres, es llegeix al diari del Palau*[11].

En acabar, segons recull el relat del diari del Palau, van sortir per celebrar aquest important esdeveniment: *en un bar del Passeig de Gràcia hem fet un succulent berenar, a base de gelat i de xocolata (molt calenta!) que ha consumit en Pepe [Casciaro][12]*.

Es tractava del bar Términus, a la cantonada del Passeig de Gràcia amb el carrer Aragó, un establiment molt popular, famós per la seva xocolata desfeta. Actualment no existeix i en el seu lloc hi ha un edifici modern.

També van anar a esmorzar amb sant Josepmaria l'endemà, després d'assistir a la santa Missa que va celebrar a Pompeia.

Les Golondrines

El diumenge 28 de juliol de 1940, sant Josepmaria, en Rafael Termes i en Francesc Rodón *han fet una passejada fins al port*, -recull el diari

del Palau- i un cop allà han fet el viatge acostumat en una 'golondrina'. Durant el tomb, entre els efectes de la digestió i el suau (?) 'tac-tac' de l'embarcació (o millor, 'tramvia marítim'), han estat submergits en una somnolència bastant pronunciada, de la qual van aconseguir sortir en trepitjar terra, encara que com es va veure no tots, ja que en arribar a casa, en Paco [Rodón] es va estirar en un llit i va dormir tranquil·lament fins que van despertar-lo -hora i mitja més tard- [13].

Altres gestions

Aquests dies sant Josepmaria es va allotjar al Palau, encara que no estava en condicions d'acollir gent, i de fet en cap altre dels viatges que va fer a Barcelona el fundador de l'Opus Dei hi va dormir.

Aprofitant la seva estada també va fer algunes visites, però no ens n'han

arribat més dades. En José María Casciaro sí que fa referència a d'altres detalls en el seu llibre: *els pocs que érem ja els seus fills vam tenir ocasió de parlar amb ell, junts i en una conversa més personal. En aquella curta estada ens va parlar de vida d'oració i santificació del treball, d'esperit apostòlic i del sentit de la nostra filiació divina. Van acudir també a parlar amb ell alguns pocs estudiants de la universitat*[14].

La seva estada es perllongaria fins al dia 29 de juliol. Cada dia celebrà l'Eucaristia a Pompeia, en una de les capelles interiors, on ja ho havia fet al mes d'abril i al maig anteriors.

El dilluns 29, va visitar novament el bisbe administrador apostòlic.

Durant la conversa, el prelat es va comprometre a donar el permís perquè es pogués deixar reservat el Senyor en el futur Sagrari del Palau.

En José María Casciaro havia acabat els estudis de batxillerat a Barcelona i es traslladava a viure a Madrid per fer la carrera universitària.

Aprofitant que sant Josepmaria tornava a Madrid, van fer el viatge junts.

Haviem d'agafar el tren de la nit, amb sortida cap a les nou. Van acompanyar el Pare a l'estació en Rafael [Termes], l'Adolfo [Rodríguez Vidal] [15] i alguns més que s'havien interessat per les tasques formatives de l'Obra. Feia molta calor -finals de juliol-. Haviem arribat amb temps al tren. Mentre s'apropava l'hora de sortida, ens vam asseure a les taules d'un bar[16] a l'aire lliure i vam prendre uns refrescs -com que la calor m'ha afectat sempre molt poc, vaig prendre una xocolata calenta amb alguna cosa, potser xurros. El refresc seria en realitat l'únic sopar del Pare.

Jo portava com a equipatge dues maletes, una de gran amb roba i una altra de petita amb llibres, que pesava tant com l'altra. El Pare no portava més que una cartera amb l'imprescindible per a un viatge ràpid. Va prendre la maleta de llibres -em fou impossible dissuadir-lo- i pujàrem al tren. Els nostres bitllets eren de seient en un departament que, per descomptat, ateses les dates, anava al complet[17].

A la primera pàgina del diari del Palau queda constància d'aquesta primera estada de sant Josepmaria. Allà va deixar, per començar el diari, unes paraules escrites amb lletres de traç fort: ***Fiat, adimpleatur, laudetur et in aeternum superexaltetur iustissima atque amabilissima Voluntas Dei super omnia. Amen. Amen. Barcelona, 27 de juliol de 1940[18].*** És una oració que ja havia inclòs en el punt 691 de *Camino*: ***Faci's, compleixi's, sigui***

***lloada i eternament exalçada la
justíssima i amabilíssima
Voluntat de Déu, sobre totes les
coses. Amén. Amén.***

Malgrat el to festiu que expressen tant el diari del Palau com els records d'en José María Casciaro, l'Álvaro del Portillo redacta una relació d'aquest viatge que ens mostra les dificultats objectives que sant Josepmaria hi va trobar.

Viatge del Pare a Barcelona el 27.07.1940. És el primer que fa en avió. L'acompanyo a Barajas, per acomiadar-lo. A Barcelona s'allotja el Pare, per primera vegada, al Palau. Està sol, ja que Paco [Rodón] i Ramon [Guardans] encara no es van poder traslladar a casa. Als nostres els falta encara bastant per encaixar. Gran part del temps el passa el Pare sol, a casa: estudis, servei militar... En una paraula; que estan encara molt verds. Els fa molta falta més tracte amb els

altres; i, entre unes coses i altres no els en podem donar per ara.

No obstant això, en les converses particulars que té el Pare amb cadascun, veu els bons desitjos de tots. Però Déu compta també amb el temps. Ja arribarà l'hora!

El 29 a la nit surt de Barcelona amb el Pepe Casciaro i el 30 arriba 'a los madriles'. Deu haver estat una nit molesta. Els vaig anar a rebre a l'estació, i vaig arribar-hi quan ja en sortien, completament emmascarats de carbonissa.

La impressió de Barna és de bastant desordre, per ara, i una mica d'abandonament de part dels nostres. Els cal més tracte. Álvaro[19].

La traducció de Camino al català

No sé si fou en aquells tres dies que va passar a Barcelona [27-29 de juliol de 1940] -si no, devia ser poc després-

que Escrivà ens va suggerir que, si volíem, podíem començar a preparar la versió catalana de Camino -recorda l'Alfons Balcells-. Pensava que les seves obres escrites podien servir per obrir camí, mai més ben dit, a l'espiritualitat de l'Opus Dei.

Sant Josepmaria deixava clar que l'Opus Dei allà on començava a desenvolupar la seva tasca apostòlica s'havia d'arrelar a la terra, adaptant-se a la llengua, la cultura de cada indret. Per això veia convenient traduir *Camino*, per fer més natural l'assimilació del missatge. S'ha de dir que entre els primers membres de l'Opus Dei catalans, hi havia de tot: *perquè el que ens atreia -continua dient l'Alfons- eren només motius espirituals, que vèiem perfectament compatibles amb tota classe de postures polítiques, nacionals, socials, etc. Però el fet és aquest: dins del Palau es parlava ordinàriament en català.*

Aquella primera traducció de *Camino* en una altra llengua, fou una iniciativa del mateix fundador que animà els primers de Barcelona. Se n'encarregà en Joan Baptista Torelló[20], que ja tenia fama de bon poeta i dominava la llengua. Va preparar una primera versió casolana, que de seguida es va començar a fer servir, i que, amb petites variacions que de tant en tant s'introduïen per millorar-la, fou la que s'utilitzà fins que s'aconseguí, al cap de gairebé quinze anys, editar-la, amb la col·laboració també d'en Francesc Faus[21].

La versió casolana es va fer en còpies mecanografiades. Recorda en Joan Baptista Torelló que, *encara que, per les circumstàncies, no es podia publicar llavors, utilitzàvem normalment aquella versió*[22].

Anys més tard, van coincidir a Itàlia en Joan Baptista Torelló i en Francesc

Faus[23], que havia publicat obra poètica en català, i van preparar la primera edició. En Francesc Faus recorda: *Mons. Escrivà estava molt il·lusionat amb aquesta traducció i, amb la seva vivacitat característica, més d'una vegada, afectuosament, em donava una injecció de pressa, gairebé de santa impaciència, per tal que la traducció pogués arribar aviat, publicada, a mans dels lectors de parla catalana*[24].

Efectivament, passats quinze anys de la versió casolana -i no sense dificultats administratives- **Camí** va ser publicat el 1955 per l'editorial Atlántida, i va dur a terme les gestions per realitzar aquesta edició en Màrius Falcon[25]. Malgrat el retard, va ser una de les primeres traduccions del castellà al català que es van publicar després de la guerra. En les darreres correccions lingüístiques intervingué també

mossèn Ferran Blasi[26], expert lingüista i periodista.

En l'actualitat estan publicades en català les nou obres d'espiritualitat del fundador de l'Opus Dei sortides al mercat: *Camí, Solc, Forja, Sant Rosari, Via Crucis, Amics de Déu, És Crist que passa, Converses amb Monsenyor Escrivà de Balaguer i Estimar l'Església*.

.....

[1] Relació de l'estada a Barcelona d'en José María Hernández Garnica, 27 al 30 de maig de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 47, carp. 2, exp. 2. No hi ha cap dada concreta del viatge d'en José María Albareda.

[2] Casciaro, José María. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. p. 93.

[3] Balcells, Alfons. *Memòria ingènua*. La Formiga d'Or. Barcelona, 2005. pp. 94-95.

[4] Casciaro, José Maria. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. pp. 93-94.

[5] L'Amadeo de Fuenmayor, que va estar a Barcelona el mes d'abril, els va animar a anar buscant un lloc per instal·lar el centre, que ja anomena 'El Palau'. Relació del viatge a Barcelona, del 13 al 15 d'abril de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 47, carp. 2, exp. 2.

[6] Balcells, Alfons. *Memòria ingènua*. La Formiga d'Or. Barcelona, 2005. p. 95.

[7] Els centres de l'Opus Dei són d'homes o de dones. Es tracta de la unitat mínima en què s'organitza la formació dels membres. Al voltant d'un centre hi ha diferents persones adscrites. En la seu material d'aquests centres pot haver-hi una

residència on viuen numeraris, aquells que viuen el celibat apostòlic i tenen l'especial missió de formar la resta de membres. En el cas del Palau, senzillament era un lloc per desenvolupar-hi activitats culturals i formatives. Els membres de l'Opus Dei d'aquells moments, vivien amb les seves famílies. Més endavant, ja es va habilitar per poder-hi viure.

[8] Carta de sant Josepmaria als membres de l'Opus Dei a Barcelona, des d'Àvila, l'1 de juliol de 1940. AGP, sèrie A.3.4, carta 400701-1.

[9] Carta de sant Josepmaria a l'Álvaro del Portillo, des d'Àvila. AGP, sèrie A.3.4, carta 400704-1.

[10] Casciaro, José Maria. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. p. 96.

[11] Diari del Palau. 27.07.1940. AGP, sèrie M.2.2, 183-9.

[12] Ibid.

[13] Ibid.

[14] Casciaro, José Maria. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. p. 96.

[15] Adolfo Rodríguez Vidal (1920-2003). Estudià Enginyeria Naval. El 1940 va conèixer sant Josepmaria i es va incorporar a l'Opus Dei. Ordenat sacerdot el 1948, treballà pastoralment a Barcelona. El 1950 començà la labor apostòlica de l'Opus Dei a Xile. Fou bisbe de Santa María de Los Ángeles, a Xile (1988-1994).

[16] Aquest bar està sense localitzar.

[17] Casciaro, José María. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. p. 97.

[18] Diari del Palau. 27.07.1940. AGP, sèrie M.2.2, 183-9.

[19] Relació del viatge de sant Josepmaria a Barcelona. AGP, sèrie A. 2, leg. 15, carp. 1, exp. 15.

[20] Joan Baptista Torelló i Barenys (1920-2011). Psiquiatre, teòleg i poeta. S'incorporà a l'Obra el 1941. Ordenat sacerdot el 1948, començà el treball apostòlic de l'Opus Dei a Sicília. Va estar també a Zuric i el 1964 es traslladà a Viena on va romandre fins a la seva mort.

[21] Balcells, Alfons. *Memòria ingènua*. La Formiga d'Or. Barcelona, 2005. pp. 98-99.

[22] Torelló, Joan Baptista. *El beat Josepmaria i els inicis de l'Opus Dei a Catalunya*. Temes d'Avui. núm. 11. Barcelona, 2002. p. 14.

[23] Francesc Faus i Pascuchi (1931-). Llicenciat en Dret per la Universitat de Barcelona i en Drec Canònic per l'Angelicum de Roma. Ordenat sacerdot el 1955, viu al Brasil des de l'any 1961. Va ser un dels fundadors i directors de la revista universitària de dret *Fòrum*, publicació clandestina de l'època en què la

dictadura franquista va prohibir qualsevol tipus de revista en idioma català.

[24] Faus, Francesc. *Per què no ho publiques?* a *Revista de Catalunya*, núm. 228, maig 2007. p. 112. Article publicat sota el títol *La Roda i el Vent, un llibre de poemes catalans al Brasil*. I també a <https://opusdei.org/ca-es/article/per-que-no-el...>

[25] Màrius Falcon i Carreras (1933-2005). Doctor en Dret, exercí l'abogacia. Bon coneixedor de la llengua catalana.

[26] Ferran Blasi i Birbe (1929-). Estudià Dret, Periodisme, Magisteri i Teologia. Rebé l'ordenació sacerdotal el 1959. Expert lingüista, ha traduït al català obres de sant Josepmaria i de sant Joan Pau II, i ha col·laborat en l'edició d'enciclopèdies i llibres de teologia i història.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca-es/article/1940-el-
palau-el-primer-centre-de-l-opus-dei-a-
barcelona/](https://dev.opusdei.org/ca-es/article/1940-el-palau-el-primer-centre-de-l-opus-dei-a-barcelona/) (06/08/2025)